

Suomenkieliset ulkomaiden paikannimet eli eksonyymit – uusi digitaalinen tietokanta

Sirkka Paikkala

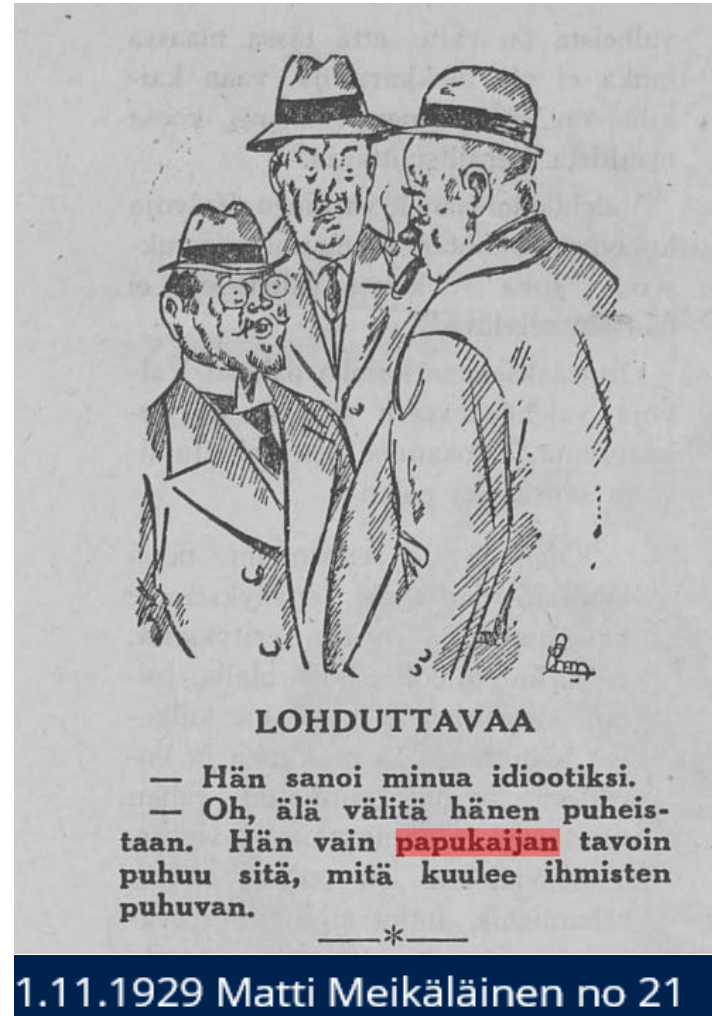
ruotsinsuomalainen kielineuvosto, Tukholma

27.4.2018

Eksonyymit ja endonyymit

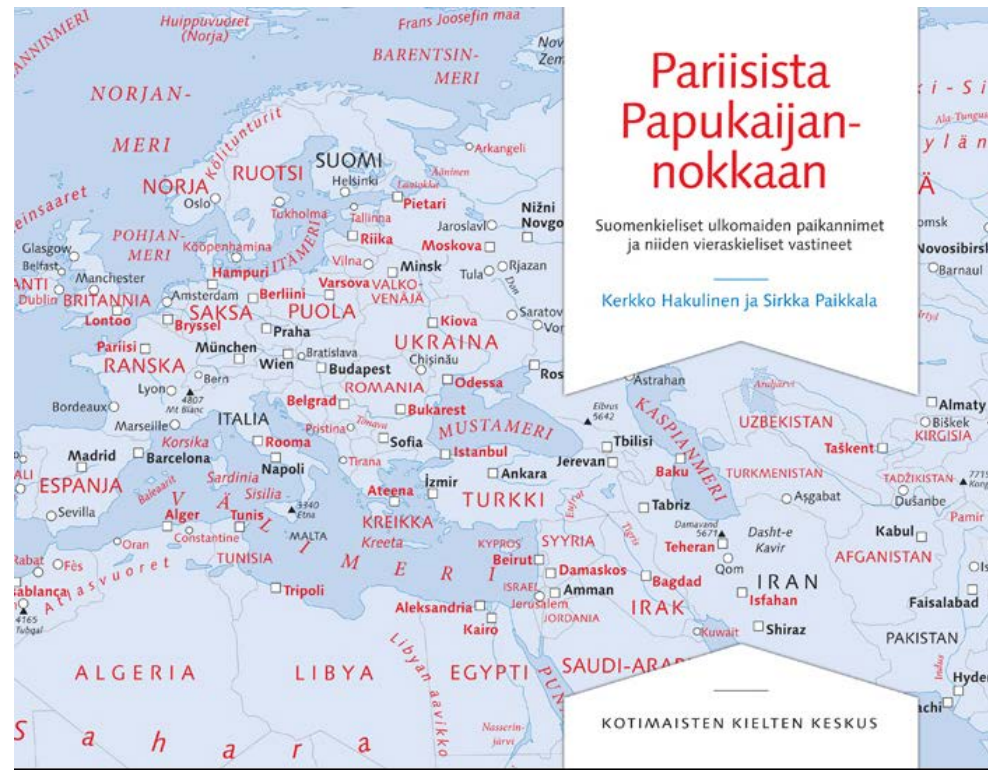
- **endonyymit:**
 - paikallisia, omakielisiä ("oikeita") nimiä, esim. *Brazil*, *Stockholm*, arabian *Al-Qāhirah* ja venäjän *Srednesibirskoje ploskogorje*
- **eksonyymit:**
 - sellaisia ulkomaisten paikkojen nimiä, jotka on tapana kirjoittaa vastaanottajakielessä toisin kuin vastaavat omakieliset eli paikalliset nimet, kuten suomen kielessä *Brasilia*, *Tukholma*, *Kairo* ja *Keski-Siperian ylänkö*.

Pariisista Papukaijannokkaan 2013

- kääntäjille, toimittajille, opettajille, kartantekijöille jne.
- yhteensä n. 2 500 eksonyymiä ja n. 2 300 endonyymiä
- kohteiden nimet englanniksi ja joillakin muilla kielillä, useimmiten ranskaksi ja saksaksi
- taustalla mm.
 - aikakauslehti **Terra** 1969: nimiluettelo
 - Kerkko Hakulinen 1983: **Maailman paikannimet. Oikeinkirjoitusopas.** Otava.
 - Kerkko Hakulinen 2006: **Paikannimet.** WSOY.
 - maailmankartastoja, ulkomaisia paikannimitietokantoja (KNAB), Wikipedian erikieliset versiot

Papukaijan rakenne

- 2 taulukkoa
 - **Taulukko 1**, sarakkeet: suomenkielinen nimi (aakkosjärjestyksessä), paikan laji, paikan sijainti, paikallinen nimi, englanninkielinen nimi, lisätietoja
 - **Taulukko 2**, sarakkeet: paikallinen tai englanninkielinen nimi (aakkostus), nimen kieli, paikan laji, paikan sijainti ja suomenkielinen nimi
 - **Artikkelit**: Eksonyymien oikeinkirjoitusohjeet, Eksonyymien oikeinkirjoitusohjeiden historiaa, Kansainvälistä nimistönhuoltoa (YK:n eksonyymisuositukset), Aiempia paikannimioppaita

Dr Anton Reichenow (1847–1941): *Vogelbilder aus fernem Zonen*
Illustrated by Gustav Mützel (1839–1893). Wikimedia Commons.

Papukaijan verkkoversio

- päivitetty, täydennetty, tarkistettu laitos
- uusina artikkeleina luvut
 - *Eksonyymien synty*
 - *Eksonyymien käyttö*
 - *1800-luvun suuri eksonyymikeskustelu*
 - *Kansainvälinen nimistöyhteistyö*
https://www.kotus.fi/kielitieto/nimisto/kansainvalinen_nimistoyhteistyö
 - *Eksonyymit vanhoissa kartoissa*
https://www.kotus.fi/kielitieto/nimisto/karttanimet/vanhoja_karttoja
- käytetyt kielet, latinaistukset ja taulukot
- muita nimiluetteloita
https://www.kotus.fi/ohjeet/opaskirjallisuutta/nimioppaita_ja_luetteloita/ulkomaiset_paikannimet

Miltä näyttää? - testiversio

Kotimaisten kielten keskus

Postiosoite: Hakaniemenranta 6, 00530 Helsinki
Puhelinvaihe: 0295 333 200

© Kotimaisten kielten keskus (www.kotus.fi) 2016–2018

Tämä teos on lisensoitu Creative Commons -lisenssillä.

Tekijät Kerko Hakulinen, Sirkka Paikkala

Tekninen toteutus Outi Lehtinen, Jari Vihtari

Ulkoasu Olli Miettinen

Bibliografiatiedot

Kotimaisten kielten keskuksen verkkojulkaisuja 00
URN:NBN:fi:kotus-000000
ISSN 0000-0000

Viemiksi päivitetty 2000-00-00

Oikeinkirjoitus

> Eksonyymien oikeinkirjoitusohjeet

> Eksonyymien oikeinkirjoitusohjeiden historiaa

> Aiempia paikannimioppaita

> Eksonyymien käyttö

> YK:n eksonymisuositukset

> Kansainvälinen nimitysteistyö

> Eksonyymien synty

Eksonyymien oikeinkirjoitusohjeet

Eksonyymeissä, kuten paikannimissä yleensä, on erotettavissa kaksi pääryhmää: termilliset nimet ja termittömät nimet.

Termillisiä nimiä ovat esimerkiksi *Tanganjikajärvi* (*Lake Tanganyika*) ja *Reinin liuskevuoret* (*Rheinisches Schiefergebirge*). Niissä *Tanganjika* ja *Reinin* ovat spesifisiä eli paikan yksilöiviä nimenosia ja *järvi* ja *liuskevuoret* ovat *geneerisiä* eli paikan lajin ilmaisevia nimenosia. Geneerisen osan synonyymi on *maantieteellinen termi*, tässä lyhyesti *termi*. Suomenkielisissä nimissä spesifinen osa on tavallisesti nimen alkuosa ja termi sen jälkiosa.

Termittömiä ovat esimerkiksi sellaiset lyhyet nimet kuin *Kongo*, *Taka-Intia* ja *Etelä-Afrikka*, mutta niihinkin voidaan termi tarvittaessa selvyuden vuoksi lisätä: *Kongojoki* tai *Kongon tasavalta*, *Taka-Intian niemimaa*, *Etelä-Afrikan tasavalta*. Termittöminä voidaan pitää myös sellaisia yhdyksiä kuin *Etelä-Tyynimeri* ja *Iso Suolajärvi*, joiden jälkiosa – ”nimittävä osa” – on termillinen nimi (*Tyynimeri*, *Suolajärvi*).

Seuraavissa ohjeissa noudatetaan likimain niitä periaatteita, joiden pohjalta Kotimaisten kielten keskus standardoi paikannimiä Suomen virallisiin karttoihin. Erot koskevat etupäässä nimiä, joissa tietyntyyppisiin alkuosiin liittyvä jälkiosa on

Haku nimellä tai nimenosalla: nimelistää alkuosalla *ar-*

The screenshot shows the Eksonyymit website interface. At the top, there is a search bar with the text 'Hae nimellä...' and a 'Hae' button. Below the search bar, there is a navigation menu with links: 'Etusivu', 'Aineisto', 'Kielet', 'Oikeinkirjoitus', 'Käyttöohje', 'Muita nimiluetteloita', and 'Palaute'. The main content area displays the search results for 'ar-' with 55 results. The results are presented in a table with the following columns: 'Suomenkielinen nimi (eksonyymi)', 'Paikan laji', 'Paikan sijainti', 'Nimi englanniksi', 'Paikallinen nimi (endonyymi) ja sen kieli', and 'Nimi muilla kielillä'.

Suomenkielinen nimi (eksonyymi)	Paikan laji	Paikan sijainti	Nimi englanniksi	Paikallinen nimi (endonyymi) ja sen kieli	Nimi muilla kielillä
Alger	kaupunki	Algeria	Algiers	Al-Jazā'ir (ar), Dzayer tamaneght (ber)	Alger (fr), Algier (de), Argel (es)
Algeria	maa (itsenäinen valtio)	Afrikka	Algeria	Al-Jazā'ir (ar), Dzayer (ber)	Algérie (fr), Algerien (de), Argelia (es)
Arabian aavikko	aavikko	Arabian niemimaa	Arabian Desert	-	désert d'Arabie (fr)
Arabian allas	merenpohjan allas	Intian valtameri	Arabian Basin	-	-
Arabianmeri	meri	Intian valtameri (Somalia – Jemen – Oman – Iran – Pakistan – Intia)	Arabian Sea	Al-Baḥr al-'Arabī ~ Baḥr 'Umān 'Omanin meri' (ar), Arabian Sea (en), Arab Sāgar (hi), Buhairah-i 'Arab (ur), Daryā-ye 'Arab (fa)	Arabisches Meer (de), mer d'Oman – mer d'Arabie (fr)
Arabian niemimaa – Arabia	niemimaa	Bahrain + Jemen + Kuwait + Oman + Qatar + Saudi-Arabia + Yhdistyneet arabiemiraatit	Arabian Peninsula – Arabia	Jazīrat al-'Arab (ar)	Arabische Halbinsel – Arabien (de), péninsule Arabique – Arabie (fr)
arabimaailma – arabimaat	maaryhmä	Afrikka – Aasia (= arabiankieliset maat)	Arab World	Al-'Ālam al-'Arabī (ar)	arabische Welt (de), monde arabe (fr)

Tietuenäkymä - testiversio

Suomenkielinen nimi (eksonyymi)

**Arabian niemimaa ~
Arabia**

Paikan laji

niemimaa

Lajityyppi

maankamaran ja kasvillisuuden muodot

Paikan sijainti

Bahrain + Jemen + Kuwait + Oman + Qatar + Saudi-
Arabia + Yhdistyneet arabiemiraatit

Nimi englanniksi

Arabian Peninsula ~
Arabia

Paikallinen nimi (endonyymi) ja sen kieli

Nimi muilla kielillä

Jazīrat al-'Arab *arabia*

Arabische Halbinsel ~ Arabien *saksa*,
péninsule Arabique ~ Arabie *ranska*

Lisätietoja:

Tarkennettu haku - testiversio

Tarkennettu haku

Hae

nimellä tai nimenosalla

 (?)

nimen kielellä

 ▼

paikan lajityypillä

 ▼

paikan lajilla

 (?)

paikan sijainnilla tai osalla

 (?)

Hae

Peruuta

- **193** kieltä abhaasista zuluun
- **11 lajityyppiä:** mantereet ja maanosat, maankamaran ja kasvillisuuden muodot, mannerten vedet, merialueet, merenpohjan muodot, maat, alueet, paikkakunnat ja niiden osat, liikennereitit, rakennelmat ja muinaisjäännökset
- Ominaisuuksia voi yhdistää

Lisäominaisuuksia

- responsiivinen = tunnistaa käytettävän laitteen ja mukauttaa sisällön, ulkoasun ja erilaiset toiminnallisuudet automaattisesti käytettävän laitteen mukaan
- hakuominaisuuksia voi yhdistellä: esim. kieli **espanja**, sijainti **Etelä-Amerikka**, paikan laji **joki**

Haettu: espanja, joki, etelä-amerikka; hakutuloksia: 2

Nimi espanjaksi	Suomenkielinen nimi (eksonymi) ↓	Paikan laji	Paikan sijainti tai osat	Nimi englanniksi
río Amazonas	Amazon	joki	Etelä-Amerikka (Peru – Kolumbia – Brasilia)	Amazon ~ Amazon River
Iguazú	Iguassu	joki	Etelä-Amerikka (Brasilia – Argentiina)	Iguazu ~ Iguazu River

Asutusnimihakemisto

<http://kaino.kotus.fi/asutusnimihakemisto/>

[Etusivu](#) [Sisältö](#) [Taustaa](#) [Ohjeet](#) [Palaute](#)

Asutusnimihakemisto

Hae

Tarkennettu haku

Haettu: tornio*

Järjestä hakutulokset aakkosittain [nimen](#) ↓, [paikanlajin](#), [sijaintikunnan](#) mukaan

Nimet 1-5/5

Tornio : Torniossa

Kyläkunta

Sijaintikunta: [Savitaipale](#)

Maakunta: [Etelä-Karjala](#)

Tornio : Torniossa

ruotsiksi *Torneå*

asukkaannimitys **torniolainen**

Kaupunki

Maakunta: [Lappi](#)

4.5.2018

Asutusnimihakemiston tarkennettu haku

Tarkennettu haku

Nimi ?

Paikallissijaitavuus ?

- taipuu sisäpaikallissijoissa
- taipuu ulkopaikallissijoissa
- taipuu sekä sisä- että ulkopaikallissijoissa

Paikanlaji ?

Nykyinen sijaintikunta ?

Muunkielinen rinnakkaisnimi ?

Hae

Tyhjennä

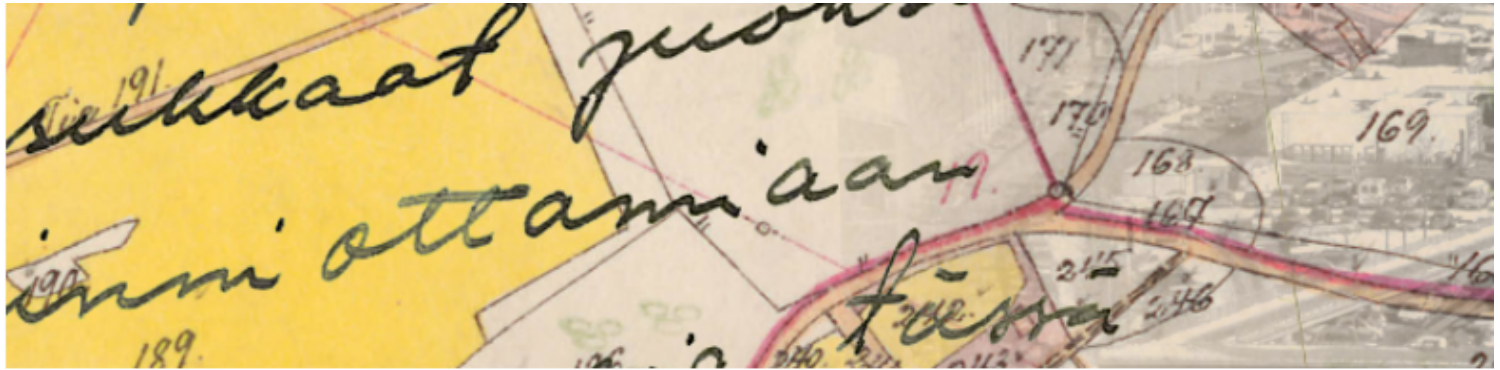
- **Nimi**
 - osa tai osia haettavasta nimestä voidaan korvata jokerimerkillä *.
 - Hakuehtoja voi yhdistää.
- **Paikanlaji**
 - kunnat
 - kylät
 - muut asustuskohteet
- **Nykyinen sijaintikunta**
 - pudotusvalikossa kuntien nimet
- **Muunkielinen rinnakkaisnimi**
 - suomi
 - ruotsi
 - pohjoissaame
 - inarinsaame
 - koltansaame

4.5.2018

Digitaalinen Nimiarkisto

<https://www.kotus.fi/nadigi>

Tervetuloa Nimiarkistoon!

Nimiarkisto.fi on paikka, johon kootaan digitaalisessa muodossa Suomesta kerätyt ja arkistoidut keskeiset nimiaineistot. Palveluun lisätään aineistoja vaiheittain, aluksi paikannimiaineistoja ja myöhemmin myös muuta nimistöä.

Palvelu sisältää avautuessaan 11.12.2017 pääosan, noin 2 miljoonaa nimitietoa, Kotimaisten kielten keskuksen Nimiarkistoon yli 100 vuoden aikana kootuista paikannimikokoelmista. Mukana on myös pieni pilottiaineisto Suomen ruotsinkielisistä paikannimistä Svenska litteratursällskapetin kokoelmista.

Miljoonien paperisille nimilipuille kirjoitettujen tietojen käsitteleminen on iso urakka, johon jokainen voi osallistua. Kirjautuminen palveluun ja uusien tietojen lisääminen käynnistyy myöhemmin tänä vuonna.

[Etsi paikannimeä](#)

[Tutki satunnaista paikannimeä](#)

[Ohjeet](#)

4.5.2018

Välkommen till Namnarkivet!

A close-up photograph of a bouquet of chrysanthemums. The bouquet features several large, single-petaled pink flowers with bright green centers, and one large, multi-petaled orange flower with a green center. In the background, there are smaller white daisy-like flowers on thin green stems. The word "Kiitos" is written in a white, elegant serif font across the center of the pink flowers. The lighting is soft, highlighting the texture of the petals.

Kiitos